

R.2.6 :

Vizija "Pametnega starševstva" oblikovana na podlagi raziskave

Smart Parenting Erasmus+ Project/Sporazum o dodelitvi sredstev: n°2022-1-FR01-KA220-ADU-000087853

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Vsebina

Zahvala	3
Informacije o projektu Pametno starševstvo	4
Uvod	6
1. Ugotovitve iz analize dokumentov, ki obravnavajo družinsko politiko na ravni EU in nacionalni ravni	7
1.1 Mednarodna zakonodaja in politični okviri družinske politike EU	7
1.2 Nacionalni regulativni in politični okviri na področju podpore staršem v konzorciju projekta Pametno starševstvo	8
1.3 Ugotovitve najboljših praks v podporo staršem	10
1.4 Ugotovitve o pomanjkljivostih nacionalnih programov za starše na podlagi dostopne literature	15
2. Psihološka razsežnost ključnih elementov programov v podporo staršem	16
2.1 Spoznanja iz fokusnih skupin strokovnjakov	16
Analiza posameznih držav	20
Francija	20
Metode in teoretične osnove za izboljšanje odnosa med starši in otroki	20
Predlogi tem za pripravo programa v podporo staršem, ki obravnava OIO z vidika strokovnjakov	21
Grčija	21
Metode in teoretične osnove za izboljšanje odnosa med starši in otroki	21
Predlogi tem za pripravo programa v podporo staršem, ki obravnava OIO z vidika strokovnjakov	22
Španija	23
Metode in teoretične osnove za izboljšanje odnosa med starši in otroki	23
Predlogi tem za pripravo programa v podporo staršem, ki obravnava OIO z vidika strokovnjakov	23
Slovenija	24
Metode in teoretične osnove za izboljšanje odnosa med starši in otroki	24
Predlogi tem za pripravo programa v podporo staršem, ki obravnava OIO z vidika strokovnjakov	24
Ciper	24
Metode in teoretične osnove za izboljšanje odnosa med starši in otroki	24
Predlogi tem za pripravo programa v podporo staršem, ki obravnava OIO z vidika strokovnjakov	25
2.2 Spoznanja fokusnih skupin s starši	26
Analiza fokusnih skupin v partnerskih državah	28
Francija	28
Grčija	29
Španija	30

Slovenija	31
Ciper	32
3. Sklep	33

SMART PARENTING

Partnerki projekt, ki ga izvajajo:

- Commune d' Oletta (Francija)
- Institut Corse De Formation Et Recherche En Travail Social (IFRTS): Francija
- European Knowledge Spot (EKS): Grčija
- GESEME: Španija
- Ljudska univerza Lendava (Slovenija)
- Association for the Prevention and Handling Violence in the Family (Ciper)

Zahvala

Zahvaljujemo se vsem, ki so sodelovali v širšem partnerstvu projekta Smart parenting, v prevodu Pametno starševstvo, in so prispevali k zbiranju podatkov za potrebe projekta. Pri zbiranju podatkov so partnerstvu pomagali tudi starši z otroki, starimi od 0 do 6 let in od 6 do 12 let, ter strokovnjaki, ki delajo z družinami.

Poročila posameznih držav

Vsaka država, vključena v projekt, je pripravila individualno poročilo, ki je na voljo na spletnem mestu Smart- Parenting.

Nacionalna poročila posameznih držav so na voljo na spletnem mestu Smart parenting:
<https://smartparenting-project.eu/>

Pripravila: Regina Kalodiki, European Knowledge Spot (Grčija)

Sodelujoči:

- Commune d' Oletta (Francija),
- Institut Corse De Formation Et Recherche En Travail Social (IFRTS - Francija),
- GESEME (Španija),
- Ljudska univerza, Zavod za izobraževanje odraslih in mladine Lendava (Slovenija) in
- Association for the Prevention and Handling Violence in the Family (Ciper).

Informacije o projektu Pametno starševstvo

Cilji projekta Pametno starševstvo

Splošni cilj projekta je povečati kompetence staršev z vzpostavitvijo celovitega spletnega modela podpore staršem, ki temelji na načelih odločanja in pozitivnega starševstva na podlagi informacij ter tako prispeva k zmanjšanju kratkoročnih in dolgoročnih simptomov, povezanih s travmo pri otroku, obenem pa starše uči ustvarjati vključujoče okolje, ki spodbuja pravičnost in enakost.

Specifični cilji:

- Spodbujati preprečevanja morebitnih obremenjujočih izkušenj iz otroštva (OIO) z nudenjem konkretnih alternativ zlorabam in neučinkovitim metodam discipliniranja in nadzora.
- Povečati znanje in spretnosti neprofesionalcev (odraslih staršev) in trenerjev za odrasle, ki bodo na lokalni ravni izvajali visokokakovostno, z dokazi podprto spletno izobraževanje in podporo staršem, predvsem pri preprečevanju in odzivanju na OIO. Starši bodo v okviru programa spoznali vpliv travme na otrokov razvoj.
- Zagotoviti dostop do enostavnih in uporabnih strategij, ki bodo staršem pomagale graditi močne in zdrave odnose z otroki, preprečevati težave v družini, šoli in skupnosti, še preden se pojavijo, ter ustvarjati družinsko okolje, ki otroke spodbuja k uresničevanju njihovih potencialov.

Utemeljitev programa Pametno starševstvo

Obstajajo številni dokazi, da otroci nosijo veliko breme zaradi motenj, ki so posledica pomanjkanja osnovnih socialnih storitev, povečane socialne izolacije in izgube družinskega dohodka.

V družbeno obremenjujočem času, ki je posledica različnih družbenih kriz in se odraža tudi na ravni družinskih odnosov, se starši in skrbniki pogosteje počutijo preobremenjene z zagotavljanjem spodbude in nege svojim majhnim otrokom. UNICEF je v poročilu, ki bi moralo sprožiti alarm na ravni EU, opozoril, da je samomor med petimi najpomembnejšimi vzroki smrti med mladimi v Evropi. UNICEF je izdal publikacijo "Poročilo o stanju otrok v svetu: On My Mind", v kateri so predstavljeni trendi, ki vplivajo na duševno zdravje in dobro počutje otrok in mladih. Poročilo navaja, da so duševne motnje pomemben in pogosto prezrt vzrok, ki ovira zdravje in izobraževanje otrok in mladih ter njihovo zmožnost doseganja polnega potenciala. Ocenjuje se, da več kot 13 odstotkov mladostnikov, starih od 10 do 19 let, živi z diagnosticirano duševno motnjo, in sicer glede na opredelitve Svetovne zdravstvene

organizacije. To pomeni, da ima prepoznano eno od oblik duševne motnje 86 milijonov mladostnikov, starih od 15 do 19 let, in 80 milijonov mladostnikov, starih od 10 do 14 let.

Dejavniki, kot so ljubeči skrbniki, varno šolsko okolje in pozitivni odnosi z vrstniki, sicer pripomorejo k zmanjšanju tveganja za duševne motnje, vendar poročilo opozarja, da pomembne ovire, vključno s stigmo in pomanjkanjem finančnih sredstev, veliki večini otrok preprečujejo dostop pomoči, ki jo potrebujejo za krepitev duševnega zdravja.

Starševstvo je temeljnega pomena za duševno zdravje otrok. Starši in skrbniki, ki imajo ključno vlogo pri vzgoji in negi otrok, potrebujejo podporo programov, ki vključujejo potrebne informacije, znanje, različne oblike svetovanja in psihosocialno podporo.

Za partnerske organizacije, sodelujoče v projektu, je zato izjemnega pomena, da razvijejo in/ali izboljšajo kompetence staršev z vzpostavitvijo celovitega spletnega modela podpore staršem, ki bi spodbujal dobro počutje otrok in prispeval h kratkoročnemu in dolgoročnemu zmanjšanju simptomov, povezanih s travmo, katere posledica so duševne motnje.

Cilji delovnega paketa 2 – Analiza obstoječih programov v podporo staršem na ravni EU in na nacionalni ravni

Cilj delovnega sklopa 2 je analizirati obstoječe programe v podporo staršem in odpraviti vrzeli v razumevanju tega, kaj spodbuja učinkovito, občutljivo in učinkovito vzgojo otrok in skrb za njih. V ta namen so partnerji preučili veljavne predpise, politike in referenčne programe za starše, razmišljali o vrzelih in potrebah na področju krepitev starševskih kompetenc ter obravnavali sklop teorij, ki vplivajo na spreminjanje vedenja staršev.

Nadaljnji cilji delovnega paketa 2:

- a) Pregledati veljavne predpise in politike obstoječih programov v podporo staršem in metod izvajanja le-teh, da bi postavili učinkovite temelje projekta in regulativni okvir za model pametnega starševstva in njegove cilje.
- b) Raziskati vrzeli in potrebe staršev po znanju in veščinah, ki jih izpostavljajo starši v obstoječih programih v podporo staršem.
- c) Analizirajte cilje in teme, na podlagi katerih se pridobivajo veščine pozitivnega starševstva in za katere je značilen trajnostni učinek, tudi v času krize, kot je pandemija COVID-19.

Ti cilji so v celoti v skladu z vizijo projekta Smart Parenting, ki temelji na sistemski spremembi uvajanja modela pozitivnega starševstva, saj vzpostavlja strokovne temelje za intervencijo partnerjev in zagotavlja, da se na podlagi analize obstoječih programov v podporo staršem, pripravi tak model izobraževanja, ki bo usmerjen v družbo ter usklajen s socialnimi potrebami družin in 1. prednostno nalogo izobraževanja odraslih v okviru programa Erasmus+.

Uvod

Pričujoče skupno poročilo je nastalo v okviru programa ERASMUS+, KA220-ADU Partnerstva za sodelovanje v izobraževanju odraslih v okviru projekta z naslovom Integrativni spletni tečajji starševstva: strategije za vzgojo otrok, ki so jih prizadele obremenjujoče izkušnje iz otroštva (SMART PARENTING) in povzema rezultate predhodnih aktivnosti, ki so jih izvedle države partnerice konzorcija kot del delovnega paketa 2. Analiza obstoječih programov v podporo staršem na ravni EU in na nacionalni ravni.

Vizija pametnega starševstva in vodnik za uspeh sta bila pripravljena po temeljiti razpravi in razmisleku vseh partnerjev o ugotovitvah, pridobljenih v okviru dejavnosti delovnega sklopa 2, in sicer:

Dejavnost 2.1: Analiza dokumentacije na ravni EU in nacionalni ravni (pregled literature).

- Regulativni okvir EU obstoječih programov v podporo staršem in poročilo o primerih dobrih praks.
- Pripravljena nacionalna poročila, ki vsebujejo identifikacijo vrzeli, neučinkovitosti in potreb obstoječih programov v podporo staršem.

Dejavnost 2.2: Ključni elementi programov v podporo staršem: psihološka razsežnost (podatki, pridobljeni v fokusnih skupinah):

- Poročilo o identifikaciji ciljne skupine strokovnjakov.
- Pregled vrzeli v obstoječih programih v podporo staršem

To poročilo je osnova za uresničitev vizije pametnega starševstva. S projektnimi aktivnostmi želimo okrepiti podporo staršem pri usmerjanju in svetovanju otrokom ter pri ustvarjanju primerne okolja kot bistvenega elementa za zdrav razvoj otrok.

Poročilo je nastalo na podlagi:

1. Mnenj staršev in skrbnikov.
2. Strokovnih pogledov na obstoječe programe v podporo staršem, ki so jih podali strokovnjaki iz različnih ustanov, ki delajo z otroki in družinami (vzgojitelji, trenerji, učitelji, družinski terapevti, socialni delavci, psihologi).
3. Pogledov odgovornih vladnih služb ter ponudnikov izobraževalnih, socialnih in zdravstvenih storitev.

1. Ugotovitve iz analize dokumentov, ki obravnavajo družinsko politiko na ravni EU in nacionalni ravni

1.1 Mednarodna zakonodaja in politični okviri družinske politike EU

Starševstvo se pojavlja v številnih mednarodnih in evropskih politikah v okviru družinske politike, usmerjene v podporo in nudenje različnih storitev za starše in otroke, s ciljem, da bi izboljšali skrb za otroke in mladostnike ter njihovo dobro počutje. Družinska politika in podpora družini se pogosto osredotoča na nacionalne okvire in reforme. To se na nacionalni ravni odraža v razvoju in izvajanju družinske politike in podpore družini vsem državljanom in prebivalcem. Pri oblikovanju nacionalne družinske politike pa so zelo pomembni tudi širši mednarodni in evropski politični akterji, razprave in razvoj. Ta področja vključujejo mednarodne in evropske medvladne organizacije, vključno z Združenimi narodi (ZN) in z njimi povezanimi organi ter Svetom Evrope (SE) in Evropsko unijo (EU) in z njima povezanimi organi.

Najpomembnejši gradniki družinske politike, ki temelji na otrokovih pravicah na mednarodni ravni in ravni EU, so:

- Mednarodna listina o človekovih pravicah, ki poudarja pravico do ekonomske podpore, podpore pri zaposlovanju, zdravstvenega varstva in izobraževanja ter socialnih storitev za otroke, starše in družine.
- Konvencija ZN o otrokovih pravicah (UNCRC), ki utemeljuje obsežen okvir otrokovih pravic do „varstva, skrbi in sodelovanja“ in vključuje podporo družine in staršev.
- Agencije ZN in različne kampanje (vključno z agendo ciljev trajnostnega razvoja do leta 2030), ki spodbujajo razvoj družinam prijazne politike (UNICEF, 2019).
- Evropska konvencija Sveta Evrope o človekovih pravicah iz leta 1950 (EKČP) in Evropske socialne listine iz leta 1961/1996 (ESC/RESC), ki vključujejo velik poudarek na zagotavljanju družinske podpore.
- Svet Evrope v Priporočilu o politiki za podporo pozitivnemu starševstvu iz leta 2006 (19), Priporočilu o otrokovih pravicah in socialnih storitvah, prijaznih otrokom in družinam 2011 (12) ter Strategija za pravice otrok (2016–2021).
- Socialni steber pravic EU iz leta 2017 in Evropsko jamstvo za otroke iz leta 2021, ki izrecno spodbujata izboljšane pravic do politik in določb, povezanih s časom, viri in storitvami, za otroke, starše in družine, kot sta jih predvidela COFACE (2019) in UNICEF (2019).
- Priporočilo EU iz leta 2013 o vlaganju v otroke: prekinitev kroga prikrajšanosti in priporočilo za vzpostavitev Evropskega stebra socialnih pravic iz leta 2017.

Kljub temu je usmeritev EU na področju družinske politike slednjo predstavljala kot zadevo, s katero se ukvarjajo predvsem države članice.

1.2 Nacionalni regulativni in politični okviri na področju podpore staršem v konzorciju projekta Pametno starševstvo

Pregled literature je obsegal obsežno analizo nacionalnih regulativnih okvirov in strategij na področju podpore staršem v Franciji, Grčiji, Španiji, Sloveniji in na Cipru. Na podlagi tega je nastala enovita zbirka predpisov, ki se nanašajo na starševsko odgovornost, oblike in načine podpore staršem ter nacionalne politike vlaganja v otroke v partnerskih državah.

Pregled omenjene literature je pokazal, da v vseh državah, sodelujočih v projektu, na področju družinskega prava obstaja močan pravni podporni sistem, ki se zavzema za celovitost starševske odgovornosti in si prizadeva zaščititi izključno interese otrok. Starševski regulativni okviri večinoma vključujejo varstvo/zdravstveno oskrbo, zaščito, izobraževanje, pravno zastopanje, določitev prebivališča in upravljanje premoženja, vse s ciljem zagotavljanja blaginje in optimalnega razvoja otrok.

Najpogostejše oblike sistema starševske podpore v sodelujočih državah vključujejo:

- dohodkovne transferje (npr. družinski dodatki, otroški dodatki);
- programe socialnega varstva (npr. stanovanjska podpora, ukrepi za povečanje zaposlenosti žensk);
- programe za usklajevanje poklicnega in družinskega življenja (npr. plačani materinski, očetovski in starševski dopust);
- odprti dostop do storitev za podporo družini in socialnih storitev (npr. družinsko svetovanje, terapevtske obravnave in intervencije na področju duševnega zdravja, skupine za podporo staršem, izobraževalni programi za starše) in
- strokovne storitve, specializirano podpora in ciljno usmerjeno delovanje.

Strategije vlaganja v otroke odražajo, da so nacionalne politike oblikovane za potrebe načrtnega vlaganja v otroke pomemben del sistema socialnega varstva.

V Franciji je francoska vlada začela izvajati ukrepe Nacionalne strategije za preprečevanje zlorab in zaščito otroštva, katere cilj je zagotoviti dobro počutje in zaščito otrok in mladostnikov na nacionalni ravni. Nacionalna strategija za preprečevanje zlorab in zaščito otroštva se osredotoča na več ključnih področij, vključno z varstvom otrok, zgodnjim razvojem, izobraževanjem, zdravjem in socialno vključenostjo. V njej so določeni posebni cilji in ukrepi za reševanje izzivov, s katerimi se na teh področjih soočajo otroci in mladostniki. Cilj strategije je sistemsko okrepiti ukrepe za zaščito otrok s ciljem preprečevanja zlorab,

zanemarjanja in izkoriščanja ter se nanje primerno odzivati. Poudarja pomen zgodnjega posredovanja in podpore družinam, s poudarkom na spodbujanju pozitivnih starševskih praks in zagotavljanju pomoči ranljivim družinam. V Franciji so bili razviti tudi izobraževalni programi, ki staršem zagotavljajo smernice in vire, pomagajo pri pridobivanju učinkovitih starševskih veščin in spodbujajo pozitivne odnose med starši in otroki.

V Sloveniji so v Resoluciji o družinski politiki 2018-2028 "Vsem družinam prijazna družba" opredeljeni ključni cilji in ukrepi, ki bodo še naprej dvigovali raven kakovosti družinskega življenja, zagotavljali zaščito in blaginjo družin, zlasti otrok ter izboljševali njihov socialno-ekonomski položaj. Država je razvila tudi programe za podporo družinam in sprejela program za otroke 2020-2025 s ciljem zagotavljanja boljše kakovosti življenja otrok in z vzpostavitvijo zaščitnih dejavnikov za otroke iz socialno in ekonomsko šibkih okolij.

Tudi Španija izvaja več nacionalnih strategij in politik, katerih cilj je vlaganje v otroke in spodbujanje njihovega dobrega počutja. Te pobude se osredotočajo na zagotavljanje celostnega razvoja, zaščite in enakih možnosti za vse otroke v državi. Nacionalna strategija za otroštvo in mladostništvo je enoviti okvir, ki spodbuja pravice in blaginjo otrok in mladostnikov ter se osredotoča na področja kot so zdravje, izobraževanje, socialno varstvo, sodelovanje in nediskriminacija. Nacionalni strateški načrt za zmanjšanje debelosti pri otrocih (2022-2030), vzpostavitev centrov za predšolsko vzgojo in varstvo, ukrepi za zaščito otrok pred zlorabo, zanemarjanjem in izkoriščanjem, vključujoče izobraževanje in politike za zmanjševanje revščine otrok so prav tako nekateri ukrepi, ki jih je Španija sprejela za zagotavljanje podpore družinam ter takojšnje posredovanje in oskrbo otrok, ki potrebujejo zaščito.

V Grčiji je temeljni politični dokument, na podlagi katerega se zagotavlja zaščita vsakega otroka, Nacionalni akcijski načrt za otrokove pravice. Ta načrt je politični instrument in strateško orodje, katerega cilj je zagotoviti medresorsko usklajevanje in prispevek vseh ustreznih agencij k načrtovanju in izvajanju ustreznih ukrepov, s katerimi se otrokom zagotavljajo uživanje pravic. V njem so opredeljeni tudi cilji in časovni razpored doseganja ciljev za spodbujanje in varovanje otrokovih pravic v Grčiji. Njegov namen je delovati kot zaščita in poskušati reševati številna vprašanja, kot so revščina otrok, socialna izključenost, odsotnost otrokom prijaznega pravosodja, pomanjkanje skrbi za otroke s posebnimi potrebami, obenem pa prispevati k obveščanju in izobraževanju strokovnjakov iz različnih sektorjev (vzgojitelji v vrtcih, učitelji, zdravniki itd.), ki prihajajo v stik z otroki, ki so žrtve zlorabe ali zanemarjanja.

Na Cipru obstaja več nacionalnih strategij in politik povezanih z blaginjo otrok in družin. Te strategije vključujejo politike na področjih izobraževanja (preprečevanje in intervencija),

zdravja (preprečevanje in intervencija) ter varovanja otrokovih pravic. Na področju izobraževanja sta Nacionalna strategija za preprečevanje in obvladovanje nasilja v šolah, ki se je izvajala od leta 2018 do leta 2022, in Program zunajšolskih ukrepov za podporo učencem, ki jih uvrščamo v ranljive skupine, ki se izvaja od leta 2012, dva od pomembnejših ukrepov politike, sprejetih za zaščito blaginje otrok. Na področju zdravja je cilj strategije povezan z otrokovimi pravicami do zdravja (2017-2025): usmerjati, spodbujati in varovati zdravstvene pravice otrok na Cipru. Nacionalna strategija o spolnem in reproduktivnem zdravju mladih (2018-2025) je namenjena mladim od 15 do 29 let, cilj Nacionalne strategije za obravnavanje odvisnosti 2021-2028 pa je povečati ozaveščenost na področju preprečevanja, zdravljenja in storitev socialne podpore, ki je namenjena zlasti otrokom in mladim, pa tudi vsem drugim državljanom Cipra. Komisar za otrokove pravice na Cipru zastopa otroke in njihove interese na vseh ravneh, ozavešča in osvešča javnost o njihovih pravicah ter prepoznava in promovira njihova stališča tam, kjer sami ne morejo biti slišani.

1.3 Ugotovitve najboljših praks v podporo staršem

V okviru primerov najboljših praks velja omeniti, da lahko vseh deset (10) pobud, ki jih je predstavilo pet sodelujočih držav - Francija, Slovenija, Španija, Grčija in Ciper - služi kot osnova za spodbujanje pozitivnih starševskih praks, podpiranje starševske vključenosti in izboljšanje sodelovanja staršev pri vzgoji otrok. Ugotovljeni primeri vključujejo nacionalne pobude in orodja, ki podpirajo starševstvo in pomagajo pri varstvu otrok, nacionalne programe usposabljanja v podporo staršem s ciljem starševskih spretnosti in ravnanja z otroki in mladostniki ter pobude, ki omogočajo pozitiven prehod v odraslost.

Večina predstavljenih primerov je pokazala, da starši, ki se udeležujejo izobraževalnih programov v podporo staršem, opazijo izboljšanje znanja na področju strategij pozitivne discipline, socialno-čustvenega razvoja in pozitivnih interakcij med njimi in otroki, izboljšano komunikacijo, manj konfliktov ter boljši odnos z otroki. V skladu s tem so nacionalne pobude, kot so družinski ali svetovalni centri in službe ter telefonske linije za pomoč, staršem zagotovile dragoceno podporo (materialno, psihološko, zdravstveno itd.), hkrati pa okrepile njihove starševske spretnosti.

V tabeli 1 je predstavljen povzetek primerov najboljših praks.

Tabela 1: Povzetek primerov najboljših praks za starše.

Naslov najboljših praks	Opis najboljših praks	Vir najboljših praks
Starševski izobraževalni program za pozitivno disciplino (Francija)	Cilj programa je staršem predstaviti učinkovita orodja in tehnike za spodbujanje pozitivnega vedenja in izboljšanja čustvenega počutja njihovih otrok.	https://montessoricettes.fr/discipline-positive-education-bienveillante/
Program Krepitev družin (Slovenija)	Program razvijanja družinskih veščin za družine z visokim tveganjem in družine splošne populacije, ki je priznan na nacionalni in mednarodni ravni. Program vključuje predavanja, predstavitve, razprave, igranje vlog, avdiovizualno gradivo, domače naloge, igre, igro otrok, igro staršev ter vaje pod nadzorom strokovnjaka.	https://strengtheningfamiliesprogram.org/
Program pozitivnega starševstva (Španija)	Cilj programa je spodbujati pozitivne starševske strategije, preprečevati in reševati vedenjske težave otrok ter krepiti odnose med starši in otroki.	https://www.triplep.net/glo-es/home/
Neverjetna leta (Španija)	Program se osredotoča na izboljšanje starševskih veščin, zmanjšanje vedenjskih težav otrok in spodbujanje socialno-čustvenega razvoja.	https://www.incredibleyears.com/
Otroški nasmeh (Grčija)	Program sestavlja 11 podpornih centrov na naslednjih področjih: - nudenje materialne podpore (hrana, šolske potrebščine, božični paketi, velikonočni paketi, oblačila, obutev, gospodinjski aparati, izdelki za dojenčke, pohištvo itd.) ter stvari,	https://www.hamogelo.gr/gr/en/poioi-eimaste/

ki so pomembne za vsakega otroka (knjige, igre itd.),

- nudenje psihološke podpore,
- zagotavljanje zdravstvene podpore (zdravstveno kritje, zdravniški pregledi, operacije itd.) ter
- pomoč pri zagotavljanju drugih potreb otrok (zdravljenje, poučevanje itd.).

SOS 1056 za otroke, mladostnike in starše (Grčija)	Otroci, mladostniki in starši lahko na telefonski liniji SOS 1056 govorijo z ljudmi, ki jim bodo prisluhnil in takoj ukrepali ter jim zagotovili podporo, ki jo potrebujejo. Linija deluje 24 ur na dan, 365 dni na leto in je brezplačna.	https://www.hamogelo.gr/gr/en/ta-neamas/to-2022-me-tin-ekseidikeimeni-omada-464-epaggelmaton-epistimonon-ergazomenon-stiriksame-se-oli-tin-ellada-72501-paidia-kai-tis-oikogeneies-tous/
Sosedske varuške (Grčija)	Ta projekt se nanaša na varstvo dojenčkov, starih od dveh mesecev do 2,5 let in zagotavlja finančno podporo zaposlenim staršem - predvsem staršem samohranilcem in rejnikom doma ali pri vzgojitelju.	https://ypergasias.gov.gr/isotita-ton-fylon/programma-ntantades-tis-geitonias/
Upanje za otroke (Ciper)	Svetovalni center za otroke nudi brezplačne storitve otrokom, ki doživljajo težke življenjske trenutke, imajo družinske težave ali težave s prilagajanjem različnim novim situacijam (npr. ločitev staršev, odhod od doma, ustrahovanje v šoli, smrt bližnje osebe, vedenjske težave). Storitve se zagotavljajo tudi staršem s ciljem, da bi se podpora otrokom izvajala sistemsko, hkrati pa bi se krepile starševske veščine.	uncrcpc.org.cy
1466 LINIJA ZA POMOČ otrokom in družinam (Ciper)	Linija za pomoč 1466, ki jo ponuja "Hope for Children" in je namenjena zagotavljanju psihološke, socialne in pravne podpore, svetovanja in usmerjanja v zadevah, povezanih z zaščito otrok ter je na voljo otrokom in staršem	uncrcpc.org.cy

Program podpore za izobraževanje in varstvo otrok v zavetiščih APHVF (Ciper)	Namen programa je zadovoljiti socialne potrebe in izboljšati kakovost življenja žensk, žrtev nasilja v družini, in njihovih otrok v času bivanja v zavetišču.	https://domviolence.org.cy/en/xoroi_filoxenias/
--	---	---

Poleg tega so najboljše starševske prakse razkrile tudi nekaj izzivov pri izvajanju starševskih programov, ki so povzeti v Preglednici 2.

Tabela 2: Izzivi, ugotovljeni s pregledom literature.

Izzivi pri izvajanju programov za starše	
Pomanjkanje informiranosti in dostopnosti	Z zagotavljanjem informiranosti o programih in njihovih prednostih se lahko poveča udeležba staršev. Pomemben izziv je tudi širjenje informacij o programu in zagotavljanje njegove dostopnosti različnim skupinam prebivalstva, vključno s prikrajšanimi ali marginaliziranimi skupinami.
Trajnostni razvoj	Bistvenega pomena za trajnost programov v podporo staršem je ohranjanje dolgoročnega sodelovanja in nadaljnje podpore staršem, zagotavljanje dolgoročne zavezanosti in podpore oblikovalcev politik, zagotavljanje stalnega financiranja ter vključevanje programov v podporo staršem v obstoječe politike in storitve. Vse navedeno pa predvsem zaradi zagotavljanja finančnih sredstev predstavlja resnične izzive.
Odpor staršev	Nekateri starši se na začetku upirajo ali oklevajo pri sprejemanju novih disciplinskih pristopov, zlasti če so navajeni bolj tradicionalne metode kaznovanja. Za premagovanje tega odpora je potrebna učinkovita komunikacija in stalna podpora.
Pomanjkanje usposobljenih strokovnjakov	Za izvajanje programov v podporo staršem so potrebni usposobljeni strokovnjaki, ki lahko učinkovito izvajajo programe v podporo staršem. Zagotavljanje celovitega usposabljanja strokovnih

	delavcev in krepitev njihovih zmogljivosti za verodostojno ter kulturno občutljivo izvajanje programov pogosto predstavlja izziv.
Stigma in sodelovanje staršev	Vključevanje staršev v programe za starše je lahko težavno zaradi različnih dejavnikov, vključno s stigmo, povezano z iskanjem pomoči, ali sodelovanjem v takih programih. Premagovanje ovir, povezanih s stigmo, spodbujanjem pozitivnega dojetja iskanja pomoči in spodbujanjem vključevanja staršev lahko predstavlja izziv.

1.4 Ugotovitve o pomanjkljivosti nacionalnih programov za starše na podlagi dostopne literature

Partnerji so proučili različne nacionalne programe v podporo staršem s poudarkom na izobraževalnih programih, povzeli vsebino vsakega programa, ciljno skupino, ki ji je program namenjen, ter proučili metodologijo izvajanja, vključno z vrzeli, omejitvami in neučinkovitostmi.

Glavne pomanjkljivosti programov v podporo staršem, ugotovljene v okviru pregleda dokumentacije v petih sodelujočih državah - Franciji, Sloveniji, Španiji, Grčiji in Cipru - so povzete v Preglednici 3.

Tabela 3: Vrzeli, ugotovljene na podlagi pregleda literature

Ugotovljene vrzeli v programih za starše	
Pomanjkanje ozaveščenosti in dostopnosti	Slabo vrednotenje učinka programov in nekonstantna podpora po zaključku programa za dolgoročno ohranjanje sprememb vedenja in oceno učinkovitosti.
Neustrezna in zastarela vsebina	Vsebina je preveč splošna in ni prilagojena dejanskim potrebam uporabnikov. V programih je

	manko spopadanja s sodobnimi izzivi staršev, kot je npr. vpliv tehnologije na mlade.
Pomanjkanje čustvene podpore	Nekateri programi nudijo bodočim staršem znanje o npr. poteku nosečnosti, pripravi na porod in osnovah skrbi za novorojenčka, vendar se osredotočajo predvsem na fizične in zdravstvene vidike, ne pa na psihološke spremembe, ki jih novi družinski član prinaša v družino in njene odnose.
Neustrezno obveščanje in omejitve dostopa	<p>Starši ne vedo, da programi v podporo staršem obstajajo ali pa o njih nimajo dovolj informacij. To lahko privede do nizke udeležbe zaradi pomanjkanja informacij in povezovanja v mreže med ustreznimi organizacijami.</p> <p>Dostop do programov v podporo staršem na podežlju in v prikrajšanih skupnostih, vključno z marginaliziranim prebivalstvom, je omejen. Ključnega pomena je zagotoviti, da so ti programi dostopni in na voljo vsem staršem, ne glede na njihov socialno-ekonomski status, kulturno ozadje ali geografski položaj</p> <p>Dejavno vključevanje očetov in sostaršev v programe za starše je ključnega pomena za spodbujanje enakosti spolov in deljene odgovornosti</p>

2. Psihološka razsežnost ključnih elementov programov v podporo staršem

2.1 Spoznanja iz fokusnih skupin strokovnjakov

Identifikacija strokovnjakov

Ugotovitve izzivov in potreb v okviru programov v podporo staršem v Franciji, Grčiji, Španiji, Sloveniji in na Cipru, ki so jih izpostavili strokovnjaki v fokusnih skupinah. Fokusne skupine s strokovnjaki so izvedle vse partnerske organizacije:

- Commune d' Oletta (Francija)

- European Knowledge Spot (EKS): Grčija
- GESEME (Španija)
- Ljudska univerza Lendava (Slovenija)
- Association for the Prevention and Handling Violence in the Family (Ciper)

V maju in juliju 2023 je potekalo pet fokusnih skupin, v katerih je sodelovalo 42 strokovnjakov, po izobrazbi socialnih delavcev, vzgojiteljev, izobraževalcev, učiteljev, družinskih terapevtov, psihologov in psihiatrov. Vsi udeleženci so imeli izkušnje z družinsko terapijo in/ali starševskim svetovanjem.

Namen fokusnih skupin s strokovnjaki je bil sodelovati z zainteresiranimi stranmi in ključnimi deležniki iz stroke, da bi ugotovili njihovo mnenje o obstoječih metodah za spreminjanje vedenja staršev in raziskali potrebe po učinkovitem usposabljanju v podporo družinam, staršem in skrbnikom, v okviru katerega bi se naučili pozitivnega starševstva in se izognili nastanku obremenjujočih izkušenj iz otroštva (OIO).

V Preglednici 4 je povzeto število udeležencev fokusnih skupin v petih državah.

Tabela 4: Povzetek zbranih podatkov v projektu

Država	Število udeležencev fokusne skupine	Razporeditev po spolu ¹		Način zbiranja
		Ženski	Moški	
Francija	9	9	0	S pomočjo spleta.
Grčija	6	5	1	S pomočjo spleta.
Španija	10	Ni opredeljeno	Ni opredeljeno	S pomočjo spleta.
Slovenja	9	9	0	Hibridno – osebno in s pomočjo spleta.
Ciper	8	8	0	Osebno.
Skupaj	42	31	1	

Fokusne skupine so omogočile razumevanje stališč strokovnjakov o obstoječih metodah spreminjanja vedenja staršev in izpostavile, katere teme naj bi bile vključene v učinkovito usposabljanje v podporo družinam, staršem in skrbnikom, v katerem bi slednji spoznali metode pozitivnega starševstva in se izognili oblikovanju obremenjujočih izkušenj iz otroštva (OIO) pri otrocih.

¹ V Španiji člen. 43 zakona 4/2023 z dne 28. februar ureja legitimacijo in določa: Osebe s španskim državljanstvom, starejše od 16 let, lahko zaprosijo za spremembo spola. Osebe, mlajše od 16 let in starejše od 14 let, lahko prošnjo vložijo same ob pomoči svojih zakonitih zastopnikov.

Glavne točke iz fokusnih skupin s strokovnjaki so povzete v preglednicah.

Tabela 5: Opombe o metodah vedenjskih sprememb.

Ugotovitve o metodah, ki vodijo k spreminjanju vedenja staršev	
Spodbujanje pozitivne discipline.	Spodbujanje tehnik pozitivne discipline, ki temeljijo na medsebojnem spoštovanju, empatiji in doslednosti, v okviru katerih starši razvijejo zdrave in konstruktivne odnose z otroki.
Spodbujanje samopomoči in dobrega počutja staršev.	Osredotočiti se je treba na dobro počutje staršev, ki je enakovredno dobremu počutju otrok. Starše je treba spodbujati, da skrbijo za telesno in duševno ugodje. Če so starši čustveno in telesno zdravi, so boljše pripravljene za učinkovito starševstvo. Dejavnosti skrbi zase lahko vključujejo ukvarjanje s hobiji, iskanje socialne podpore, izvajanje tehnik s katerimi se zmanjšuje stres in ohranjanje zdravega življenjskega sloga.
Krepitev čustvene inteligence staršev.	Pomembno bi bilo razvijati pojem čustvene inteligence, saj bi starši na tak način razvijali empatijo in razumeli svoja dejanja. Ta pristop lahko spodbuja varno navezanost, čustveno inteligenco ter globljo povezanost med starši in otrokom.
Spodbujanje komunikacijskih spretnosti staršev.	Starševske komunikacijske spretnosti, vključno z aktivnim poslušanjem in sprejemanjem ter kakovostnim preživljanjem časa z otroki so ključne za izboljšanje odnosa med starši in otroki.
Vključevanje individualnega pristopa.	Ker se zavedamo, da je vsak otrok in družina edinstvena, je pomembno, da intervencije prilagodimo njihovim individualnim potrebam. Ocenjevanje prednosti in izzivov družine, upoštevanje kulturnih dejavnikov ter prožen pristop lahko pomagajo pri oblikovanju prilagojenih strategij za izboljšanje vzgojnega stila in odnosov.
Spodbujanje razvoja pozitivnega partnerskega odnosa.	Zdrav partnerski odnos je pomemben, saj se zadovoljstvo v partnerskem odnosu odraža v vedenju staršev do otrok.

Potreba po preventivnih programih v podporo staršem.

Mnogi starši niso ustrezno pripravljene na svojo novo vlogo ali pa so zmedeni zaradi preobilice informacij. Vsled temu obstaja velika potreba po razvoju in obsežni promociji preventivnih programov v podporo staršem, ki lahko starše podprejo pri krepitvi odnosov z otroki in omogočijo razvijanje pozitivnih odnosov.

Spodbujanje sodelovanja med starši in šolami.

Pri krepitvi odnosa med starši in otroki je vloga šole ključna. Povezanost staršev in šole ter dobro sodelovanje med njimi staršem omogoča, da se naučijo več o otrokovem vedenju, kar ima pozitivne posledice za otroka.

Spodbujanje mreženja in usmerjanja staršev.

Za učinkovito posredovanje in razvijanje spretnosti v programih v podporo staršem je pomembno tudi usmerjanje in povezovanje staršev z različnimi svetovalnimi službami, izobraževalnimi, socialnimi ter drugimi organizacijami in skupinami, kot so npr. otroške skupine in kulturne ali športne dejavnosti.

Tabela 6: Ugotovitve o programih usposabljanja OIO za starše.

Ugotovitve o programih za starše, ki se ukvarjajo z obremenjujočimi izkušnjami iz otroštva

Poznavanje termina neugodne izkušnje iz otroštva (OIO): opredelitve pojma, dejavniki tveganja, učinki, orodja za odpravljanje posledic.

Razumeti koncept starševskega zanemarjanja, zlorabe in disfunkcije v družini, prepoznati dejavnike tveganja in posledice OIO ter se naučiti strategij za preprečevanje in obravnavanje zanemarjanja in zlorabe.

Omenjene teme vključujejo tudi: družbeno in pravno odgovornost staršev, vzgojo brez kaznovanja in postavljanje meja.

Poznavanje zaščitnih dejavnikov družine.

Program usposabljanja v podporo staršem je potrebno začeti z analizo zdravega družinskega okolja, in sicer je potrebno predstaviti značilnosti ali prednosti družin, ki zmanjšujejo tveganja ter spodbujajo pozitivno počutje in zdrav razvoj (zaščitni dejavniki družine).

Poznavanje razvojnih stopenj otroka.

Staršem je potrebno omogočiti vpogled v to, kaj lahko pričakujejo v vsaki fazi otrokovega razvoja, vključno z:

- telesnim razvojem,
- čustvenim razvojem,
- socialnim razvojem in
- kognitivnim razvojem.

Izboljšanje komunikacije in povezovanja.

Izboljšanje komunikacijskih spretnosti za odprt in iskren dialog z otroki.

Spodbujanje varnega in podpornega okolja, v katerem lahko otroci izrazijo svoja čustva in skrbi.

Samopomoč staršev in obvladovanje čustev.

Pomembno je, da se starši naučijo izražati in obvladovati čustva, zlasti negativna, ter da si pridobijo spretnosti, da lahko svoje otroke naučijo uravnavanja čustev.

Analiza posameznih držav

V tem poglavju so povzete ugotovitve fokusnih skupin, v katerih so sodelovali strokovnjaki s področja družinske terapije/svetovanja v vsaki partnerski državi.

Francija

Metode in teoretične osnove za izboljšanje odnosa med starši in otroki

Po mnenju francoskih strokovnjakov je usposabljanje staršev za razvijanje metod uspešnega starševstva večplastno in dinamično, temeljni cilj tovrstnega usposabljanja pa mora temeljiti na spodbujanju zdrave družinske dinamike in dobrega počutja otrok. Strokovnjaki so za potrebe oblikovanja boljšega odnosa med starši in otroki izpostavili pomen zgodnjega izobraževanja in podpore staršem ter osredotočenost na razumevanje otrokovega razvoja in spodbujanje pozitivnih, spoštljivih odnosov med starši in otroki. Poudarili so tudi pomen obveščanja staršev o razpoložljivih virih in intervencijah v ključnih zgodnjih fazah starševstva. Poudarili so tudi zapletenost izzivov, s katerimi se srečujejo družine in potrebo po celovitih programih usposabljanja, ki obravnavajo različna vprašanja. Strokovnjaki so poudarili, da je vsaka družinska situacija edinstvena. Zavzeli so se za prilagojene pristope, ki vključujejo ocenjevanje individualnih potreb in povezovanje staršev z ustreznimi viri in strokovnjaki, kadar je to potrebno. Individualni pristop je namreč ključnega pomena pri učinkovitem reševanju zapletenih družinskih izzivov. Vključevanje strokovnjakov - socialnih delavcev,

terapevtov, psihiatrov in vzgojiteljev - je bilo izpostavljeno kot ključno v programih usposabljanja v podporo staršem. Poleg tega so številni strokovnjaki omenili pomen preprečevanja negativnih vzorcev vzgajanja kot glavnega cilja pri usposabljanju staršev. Poudarili so, da je treba starše poučiti o morebitnih izzivih in jih opremiti z orodji, s katerimi se lahko tem težavam izognejo ali jih omilijo. Preventiva velja za ključno strategijo za spodbujanje dobrega počutja otrok in stabilnost družine.

Predlogi tem za pripravo programa v podporo staršem, ki obravnava OIO z vidika strokovnjakov

Francoski strokovnjaki so glede učnih ciljev in vsebine programa usposabljanja o neugodnih izkušnjah iz otroštva (OIO) predlagali širok nabor tem, kot so: razumevanje otrokovega razvoja, prepoznavanje znakov zanemarjanja ali slabega ravnanja, pridobivanje znanja o pravnih in psiholoških vidikih ločitve, razumevanje posledic duševnih bolezni in zlorabe drog na družinsko življenje ter razvijanje učinkovitih spretnosti vzpostavljanja discipline in komunikacije. V odgovorih se je ponavljala tudi tema učinkovite komunikacije med starši in otroki. Strokovnjaki so poudarili pomen spodbujanja odprte in konstruktivne komunikacije v družini ter zaupanja in medsebojnega spoštovanja v odnosih med starši in otroki. Po mnenju francoskih strokovnjakov bi moral program usposabljanja v podporo staršem obravnavati tudi usklajevanje družinskega in poklicnega življenja ter vzpostavljanje čustvenih vezi z otroki vseh starosti. Cilj programa mora temeljiti na zagotavljanju celovite podpore, ki spodbuja krepitev odnosa med starši in otroki ter promovira koncept pozitivnega starševstva. Starše je treba spodbujati k iskanju podpore, prepoznavanju svojih težav in vedenju, kam se lahko obrnejo po pomoč.

Francoski strokovnjaki so med drugim poudarili pomen preventive, dodano vrednost programa z vključevanjem strokovnjakov, potrebo po prilagojenih pristopih ter poudarek na učinkoviti komunikaciji in podpori. Na podlagi teh spoznanj bi lahko razvili učinkovit program v podporo staršem, ki bi omogočil pridobivanje znanja in razvijanje spretnosti, potrebnih za obvladovanje zapletenosti starševstva in družinskega življenja.

Grčija

Metode in teoretične osnove za izboljšanje odnosa med starši in otroki

Po mnenju grških strokovnjakov so ključni psihoedukativni programi, ki poudarjajo potrebe staršev in njihovo dobro počutje, vzporedno z učenjem komunikacijskih veščin. Dobro počutje staršev je enako dobremu počutju otrok, zmanjšuje stres ter lahko rešuje konflikte

in težave v družini. Ključnega pomena je tudi krepitev zakonske in starševske vloge. Velik pomen imajo tudi starševske komunikacijske spretnosti, razumevanje, kaj otrok želi povedati in nudenje pozornosti otrokom, saj prava mera pozornosti staršev vzpodbuja oblikovanje zdravih odnosov med starši in otroci.

Strokovnjaki so poudarili, da dobri odnosi med starši in šolo ter sodelovanje staršev, šole in skupnosti staršev omogočajo, da se starši boljše seznanijo z vedenjem svojih otrok, kar lahko vodi h krepitvi odnosa med starši in otrokom. Če je s šolo, ki jo obiskuje otrok vzpostavljen spoštljiv odnos, bodo starši učiteljem lahko posredovali informacije, ki bodo otroku pomagale kar najbolje izkoristiti izobraževanje. Sodelovanje staršev in učiteljev je ključnega pomena pri doseganju dobrih učnih rezultatov in dobrega počutja otrok. Poleg tega so strokovnjaki poudarili, da je pomembno, da se starši zavedajo vzgojnih stilov, saj na tak način zagotavljajo, da njihov vzgojni stil podpira rast in razvoj otroka.

Predlogi tem za pripravo programa v podporo staršem, ki obravnava OIO z vidika strokovnjakov

Ko gre za učne cilje in vsebino programa usposabljanja, ki vpliva na razvoj neugodnih izkušenj iz otroštva (OIO), so grški strokovnjaki predlagali, da bi bilo zelo pomembno najprej analizirati, kaj je zdravo družinsko okolje in kaj je norma, razpravljati o tem, kako obvladovati družinske krize (krizno upravljanje) in kako ravnati s čustvi (ustvarjanje zdravega čustvenega okolja). Strokovnjaki so poudarili, da je potrebno razpravljati o zaščitnih dejavnikih družine, tj. značilnostih ali prednostih družin, ki zmanjšujejo tveganja ter spodbujajo pozitivno počutje in zdrav razvoj otroka.

Nadalje so se strokovnjaki strinjali, da je pomembno razumeti tudi pomen OIO in razpravljati o travmi, tj. kako lahko starši pri otroku povzročijo travmo, o posledicah travme in o tem, kako se travmo lahko pozdravi v podpornem okolju. V okviru usposabljanja je poseben poudarek potrebno nameniti zdravljenju različnih oblik travm. Grški strokovnjaki menijo, da strokovni delavci, ki vodijo program v podporo staršem morajo le-tem dajati upanje, pozitivne občutke in razpravljati o tem, kako ravnati v različnih situacijah. Pozitivna naravnosti in nudenje podpore staršem je ključnega pomena in se odraža v uspešnosti programa v podporo staršem. Pri razvoju programa je treba upoštevati tudi duševno zdravje staršev in stigmo, ki tovrstne programe v podporo staršem spremlja.

Španija

Metode in teoretične osnove za izboljšanje odnosa med starši in otroki

Strokovnjaki so med najučinkovitejšimi intervencijami in pristopi za krepitev veščin, ki lahko pripeljejo do izboljšanja starševskega sloga in vedenja, izpostavili dve teoriji, na podlagi katerih se starši lahko učijo razvijanja veščin pozitivnega starševstva, in sicer socialno kognitivno teorijo in transteoretični model - TTM (faze sprememb). Družbeno kognitivna teorija poudarja medsebojno vplivanje med osebnimi dejavniki, vplivi okolja in vedenjem ter določa, da se posamezniki učijo z opazovanjem, posnemanjem in ukrepanjem. Teorija poudarja pomen samoučinkovitosti, ki se nanaša na posameznikovo prepričanje o njegovih zmogljivostih za uspeh v določenih situacijah in pri določenih nalogah. Transteoretični model - TTM – izpostavlja, da posameznik pri spreminjanju vedenja gre preko različnih faz, ki vključujejo predrazmišljanje, razmislek, pripravo, ukrepanje in vzdrževanje. Model izpostavlja, da je spreminjanje vedenja proces in da lahko posamezniki, preden dosežejo trajno spremembo vedenja, v posamezni fazi napredujejo ali tudi nazadujejo.

Španski strokovnjaki so obravnavali in analizirali tudi osem (8) intervencij, ki lahko vodijo k izboljšanju starševskega sloga. Te intervencije vključujejo: programe v podporo staršem (program Triple P, terapija interakcije med starši in otroki), izobraževanje in podporo staršem, pozitivno disciplina, oblikovanje vlog, vzpostavljanje odnosov med starši in otroki, samopomoč za starše, individualni pristopi in čustveni trening.

Predlogi tem za pripravo programa v podporo staršem, ki obravnava OIO z vidika strokovnjakov

Strokovnjaki iz Španije so med temami, ki bi jih bilo potrebno vključiti v program v podporo staršem in bi obravnaval obremenjujoče izkušnje iz otroštva, izpostavili: zanemarjanje in zlorabo otrok ter različne disfunkcije v družini (ločitev, duševne bolezni, zasvojenost). Menijo, da je starše potrebno seznaniti s tem, kaj velja za zanemarjanje, zlorabo in disfunkcijo v družini. Ključni del opolnomočenja staršev, ki se vključijo v program je, da razumejo koncept zanemarjanja, zlorabe in disfunkcije v družini ter poznajo dejavnike tveganja, posledice zlorabe, zanemarjanja in posamezne družinske disfunkcije ter orodja za sanacijo. Med temami, ki bi jih moral obravnavati program OIO v podporo staršem, so španski strokovnjaki izpostavili: razvijanje empatije in razumevanje otrokovih potreb in čustev, vzgojo brez kaznovanja, učinkovito komunikacijo in podporne odnose, obvladovanje odvisnosti od IKT ter dostop do podpore in virov.

Slovenija

Metode in teoretične osnove za izboljšanje odnosa med starši in otroki

Slovenski strokovnjaki so mnenja, da je največji izziv preventivnih programov vzbuditi zanimanje staršev in jih motivirati za sodelovanje v njih. Pozitivne spremembe se lahko dosežejo s tistimi starši, ki so pripravljeni sodelovati, zato je ključnega pomena, da se teh programe aktivno promovira in starše motivira za vključitev. Strokovnjaki so se strinjali, da se kljub velikemu številu virov in preventivnih programov nekateri starši izgubijo v obilici informacij in ostajajo slabo obveščeni. Omenili so tudi, da mladi starši niso pripravljeni na novo vlogo, v kateri so se znašli, predvsem na psihološko breme, ki ga prinaša starševstvo. Poudarili so, da so pri prvem otroku starši pogosto panični in se preveč zanašajo na programe ali strokovne virov za starševstvo. Strokovnjaki so omenili tudi, da imajo številni starši kaotičen način vzgoje, pri katerem prehajajo iz ene skrajnosti v drugo, na primer od pasivnosti do popolnega nadzora. V pogovoru so izpostavili, da je zaradi odsotnosti ali slabo organiziranega multidisciplinarnega pristopa delo z družinami težje in da med uporabniki narašča nezaupanje do strokovnjakov in nespoštovanje stroke na splošno. Zakonodaja na področju starševstva je namreč pomanjkljiva, udeležba v preventivnih programih v podporo staršem pa še vedno premočno stigmatizirana, zlasti po rojstvu otroka.

Predlogi tem za pripravo programa v podporo staršem, ki obravnava OIO z vidika strokovnjakov

Strokovnjaki so izpostavili, da je v programih v podporo staršem, ki obravnavajo OIO, veliko poudarka potrebno dati psihosocialnim temam, zlasti družinskim odnosom in spreminjanju nezdravih družinskih in starševskih vzorcev ter razvijanju odgovornosti staršev za lastno dobro počutje poleg skrbi za otroke. Slovenski strokovnjaki so namreč ugotovili, da je proces, v katerem se oblikuje ustrezna starševska vloga za vsakega bodočega starša ali starša drugačen in je za resnične spremembe potrebno vložiti veliko dela, truda in časa.

Ciper

Metode in teoretične osnove za izboljšanje odnosa med starši in otroki

Strokovnjaki na Cipru so izpostavili, da je najučinkovitejša intervencija in najustreznejši pristop pridobivanja spretnosti, ki lahko pripeljejo do izboljšanja starševskega sloga in vedenja ter krepitve odnosa med starši in otroki, udeležba na izkustvenih delavnicah, ki potekajo neprekinjeno, imajo posebno strukturo, so interaktivne in razdeljene na učne faze. Sodelujoči strokovnjaki so poudarili, da so povratne informacije v okviru delavnic ključnega

pomena za ustvarjanje pozitivnih sprememb. Poleg tega so predlagali, da bi udeleženci na začetku delavnic izpolnili vprašalnik, ki bi vodjam programa omogočil vpogled v teme, s katerimi se starši v okviru programa želijo seznaniti, kar bi omogočilo dodajanje ali spreminjanje obstoječega gradiva.

Predlogi tem za pripravo programa v podporo staršem, ki obravnava OIO z vidika strokovnjakov

Strokovnjaki s Cipra so ugotovili, da bi morala vsebina programa OIO vključevati jasno razlago, kaj pomeni zanemarjanje, zloraba in disfunkcija v družini, ob tem pa tudi poglavje o pravnih in socialnih obveznostih staršev. Udeleženci so poudarili tudi čustveno inteligenco in empatijo. Izpostavili so njen pomen, ki temelji na dvojni vlogi, in sicer na razumevanju posledic lastnih dejanj na otroke ter na prepoznavanju in razumevanju lastnih čustev, saj bi le na tak način lahko spremenili svoje vedenje. So mnenja, da je zelo pomembno, da starši razumejo posledice svojih dejanj na čustveno in psihološko zdravje otrok. Vsled tega bi razvijanje teh spretnosti okrepilo čustveno povezanost med starši in njihovimi otroki.

Po njihovem mnenju bi bilo v program potrebno vključiti tudi poglavje o dolžnostih, odgovornostih in obveznostih staršev. Vsi starši bi morali biti obveščeni o starševskih odgovornostih, tako s socialnega kot pravnega vidika. Izpostavili so predvsem seznanitev staršev s pravnimi posledicami zanemarjanja in zlorabe otrok.

Strokovnjaki so izpostavili, da bi učinkoviti program OIO moral vsebovati tudi poglavje o razvijanju veščin zdrave komunikacije ter določanju zdravih meja otroku, poudarili pa so tudi pomen oblikovanja družinskih pravil, kot sredstva za omejevanje konfliktov in vzpostavljanje učinkovite komunikacije med družinskimi člani. Po njihovem mnenju bi bilo v program potrebno vključiti tudi poznavanje oblikovanja vsakodnevnih starševskih nalog, vendar bi si to spretnost morali pridobiti vsi starši in ne le tisti, ki s žrtev družinske disfunkcije, kot je nasilje.

Glede splošne strukture programa so udeleženci fokusne skupine menili, da je pomembno, da so organizirani v nizu usposabljanj na podlagi interaktivnega pristopa, ki omogoča takojšnje povratne informacije. Na tak način se namreč lahko zagotovi višja stopnja vključenosti. Strokovnjakom, sodelujočim v pogovoru, se je zdelo pomembno tudi to, da se pri izboru tem upošteva tudi mnenje staršev, učni cilji pa se prilagodijo njihovim potrebam. Predlagali so, da je med učno gradivo potrebno vključiti tudi kratke video posnetke, saj slednji omogočajo lažje in hitrejše razumevanje učnih ciljev.

2.2 Spoznanja fokusnih skupin s starši

Psihološka

Cilj fokusnih skupin s starši je bil razmisliti o vrzelih in potrebah v sistemih podpore staršem v petih sodelujočih državah, analizirati njihov učinek (ali prispevajo k izboljšanju njihovega načina vzgoje ali h krepitvi odnosa med starši in otroki?) in razpravljati o tem, kakšen bi bil z vidika staršev učinkoviti program v podporo staršem.

Fokusne skupine s starši in skrbniki so izvedle partnerske organizacije v projektu:

- Commune d' Oletta (Francija),
- European Knowledge Spot (EKS) Grčija,
- GESEME (Španija),
- Ljudska univerza Lendava (Slovenija),
- Association for the Prevention and Handling Violence in the Family (Ciper).

V maju in juliju 2023 je potekalo 5 fokusnih skupin, v katerih je sodelovalo 51 staršev. Profil udeležencev je vključeval starše/skrbnike, ki imajo otroke stare od 0 do 6 in od 6 do 12 let.

V Preglednici 7 je povzeto število udeležencev fokusnih skupin v petih državah.

Tabela 7: Povzetek zbiranja podatkov

Država	Število staršev v fokusni skupini	Razporeditev po spolu ²		Način zbiranja
		Ženski	Moški	
Francija	13	12	1	Osebno.
Grčija	15	14	1	S pomočjo spleta.
Španija	10	Niso opredeljeni.	Niso opredeljeni.	S pomočjo spleta.
Slovenija	9	9	0	Osebno.
Ciper	4	3	1	Osebno.
Total	51	38	3	

S fokusnimi skupinami so partnerske organizacije od staršev pridobile njihovo mnenje o nacionalnem sistemu podpore staršem, vključno z vrzeli in potrebami, ter oceno učinkovitosti teh programov na njihovo starševsko vedenje (pozitiven ali negativen vpliv). Prav tako je bilo mogoče ugotoviti, kakšna so pričakovanja staršev in njihova vizija učinkovitega programa v podporo staršem, s ciljem, da bi konzorcij lahko nadaljeval z razvojem učinkovitega programa v podporo staršem v okviru projekta Smart-Parenting.

² V Španiji člen. 43 zakona 4/2023 z dne 28. februar ureja legitimacijo in določa: Osebe s španskim državljanstvom, starejše od 16 let, lahko zaprosijo za spremembo spola. Osebe, mlajše od 16 let in starejše od 14 let, lahko prošnjo vložijo same ob pomoči svojih zakonitih zastopnikov.

Na splošno je večina staršev menila, da so programi v podporo staršem koristni, vendar neustrezni, saj se ponujajo priložnostno, občasno in obravnavajo le določene teme (ustrahovanje, zloraba drog itd.).

Glavni poudarki fokusnih skupin s starši so povzeti v nadaljevanju.

Tabela 8: Povzetek zbranih mnenj.

Izzivi in potrebe staršev	
Izzivi starševstva.	Med izzivi, ki bi jih bilo potrebno obravnavati v učinkovitem programu v podporo staršem, so: načini usklajevanja različnih vlog, ki jih imajo starši in obvladovanje vsakodnevnega stresa v času brezposelnosti, pomanjkanje spanja in stres, ki so mu podvrženi starši, zdravstvena vprašanja, ki se nanašajo na zdravje otroka, razvijanje samostojnosti otroka in ravnanje staršev v primeru zavračanja otroka s strani vrstnikov. Po mnenju staršev bi bilo potrebno obravnavati tudi izzive samohranilstva in obvladovanje velike družine.
Potrebe staršev.	Izražena je bila potreba po čustveni podpori in praktičnih nasvetih.
Ovire za udeležbo v programih za starše.	Ovire za sodelovanje v programih vključujejo časovne omejitve ali dvom v učinkovitost programov v podporo staršem.
Pomanjkanje individualne podpore.	Pomanjkanje individualne podpore je ključno za obravnavanje različnih potreb staršev. To se lahko doseže z individualnimi posvetovanji s strokovnjaki, ki staršem lahko nudijo nasvete, prilagojene posebnim izzivom in okoliščinam posameznika.
Pomanjkanje ozaveščenih strokovnjakov.	Strokovnjaki naj bi, ko svetujejo staršem, pokazali več posluha in empatije.
Predlagane teme učinkovitega programa v podporo staršem.	Rojstvo in zgodnji mejniki; razvojne faze; starševski izzivi, kot so postavljanje meja/zdravstvena vprašanja/sodobne odvisnosti, npr. od IKT/obvladovanje čustev/težavno vedenje (nasilni vedenjski vzorci); tehnike pozitivne discipline; samopomoč za starše; šolski mejniki; mreženje.

Analiza fokusnih skupin v partnerskih državah

V tem poglavju so povzete ugotovitve fokusnih skupin, v katerih so sodelovali starši z otroki starimi od 0 do 6 let in od 6 do 12 let.

Francija

Potrebe staršev

Francoski starši so izpostavili, da so zlasti po rojstvu prvega otroka bili zaskrbljeni, ali so "dobri" starši in ali primerno skrbijo za otroka. Kot velik izziv so prepoznali tudi usklajevanje osebnega in poklicnega življenja, vzpostavljanja odnosov in specifičnih zahtev starševstva. Poleg tega so bili starši zaskrbljeni zaradi pomanjkanja spanja in stresa, kar lahko privede do težav pri upravljanju s svojim življenjem.

Navedli so, da se danes starši težko soočajo s spopadanjem z zdravstvenimi težavami svojih otrok in obvladovanjem vsakodnevnega stresa v času brezposelnosti pa tudi z zagotavljanjem primerne čustvene podpore in pozornosti svojim otrokom. Več staršev je omenila tudi učne težave svojih otrok, pomanjkanje samostojnosti otrok in težave, na katere naletijo pri obvladovanju situacij, v katerih njihovi otroci doživljajo zavrnitev s strani vrstnikov. Potreba po podpori je bila izpostavljena kot ključna pri samohranilstvu in pri starših, ki imajo več otrok, zlasti najstnike.

Predlagane teme za učinkoviti program v podporo staršem, ki so jih izpostavili starši

Starši v programih v podporo staršem cenijo celoviti pristop, ki vključuje čustvene, psihološke in praktične vidike starševstva. Največ jim pomeni izmenjava izkušenj z drugimi starši in svetovalna podpora strokovnjakov, ki razumejo zapletenost starševstva. Potreba po čustveni podpori in praktičnih nasvetih je očitna, saj je starševstvo lahko tako koristno kot zahtevno. Med temami, ki naj bi jih obravnaval učinkoviti program v podporo staršem, so izpostavili: nasvete za poenostavitev vsakodnevnih opravil; psihološko podpora, zlasti po porodu; izmenjavo izkušenj in ustvarjanje občutka, da so razumljeni; obvladovanje konfliktov in kriz; razumevanje otrokovega razvoja, spodbujanje samostojnosti in zaupanja pri otrocih; postavljanje meja; spodbujanje radovednosti. Francoski starši izjemno cenijo priložnost, da se povežejo z drugimi starši, ki se morda srečujejo s podobnimi dvomi in izzivi. Izpostavili so, da pogosto potrebujejo razumevanje drugih, predvsem pri obvladovanju organizacijskih težav na ravni družine.

Grčija

Potrebe staršev

Grški starši so poudarili, da je večina ponujenih programov v podporo staršem svetovalnih in ki se izvajajo v okviru občine, različnih služb za duševno zdravje ali šol (program Šola za starše), vendar priložnostno (odvisno od posamezne občine) in če se pojavi potreba. Cerkev in nekatere nevladne organizacije nudijo podporo ter dajejo dragocene nasvete o tem, kako lahko nekdo vzgaja otroka. Vsi trenutno ponujeni programi v podporo staršem so po njihovem mnenju podporni, vendar ne ustrezni.

Starši delili mnenje, da se programov, povezanih z vzgojo, udeležujejo le starši, ki jih resnično zanima razvijanje zdravega odnosa z otrokom. Starši, ki bi se zaradi različnih izzivov, s katerimi se srečujejo teh programov morali udeleževati, pa se jih ne. Prav zaradi navedenega programi v podporo staršem morajo postati obvezni za vse starše. Omenili so, da družine pogosto ne uvidijo, da so obremenjene s številnimi stresnimi dejavniki, vključno z omejenimi sredstvi, ki otežujejo udeležbo, spodkopavajo uporabo pozitivnih starševskih praks ali sploh sodelovanje s službami za varstvo otrok.

Starši so izrazili tudi negativne izkušnje s strokovnjaki, ki niso bili sočutni in navedli več predlogov in zahtev, povezanih s svojimi pričakovanji o učinkovitih programih v podporo staršem. Poudarili so potrebo po empatičnih strokovnjakih in oblikovanju takih programov, ki bi vključevali praktične vaje in redne povratne informacije.

Predlagane teme za učinkoviti program v podporo staršem, ki so jih izpostavili starši

Grški starši so navedli različne teme, ki bi jih moral vsebovati učinkoviti program v podporo staršem. Predlagali so naslednje teme: razvojne stopnje in mejniki; odziv staršev na posamezno razvojno stopnjo (starševski stili); postavljanje meja/dinamika meja; upravljanje tehnologije in družbenih medijev/odpravljanje odvisnosti od IKT; spodbujanje interakcije z drugimi otroki v šoli; upravljanje stresa povezanega s šolskimi dosežki; spolna vzgoja in starševstvo, partnerski odnosi; pomoč parom pri izogibanju konfliktom in učinkovitem starševstvu obeh partnerjev, vzgoja samozavestnih otrok - vzpostavljanje zaupanja med starši in otroki; razvijanje otrokovih čustev (razvoj mehkih veščin); vzgoja otrok v velikih družinah in vzgoja edincev.

Španija

Potrebe staršev

Starši v Španiji so poudarili, da so programi v podporo staršem pozitivno vplivali na izboljšanje njihovega vedenja in privedli do boljših vzgojnih rezultatov, vključno z interakcijo med njimi in otroki, kar je vplivalo na njihovo samozavest. V programih, ki so jih obiskovali, so se počutili podprte in opolnomočene, saj so le-ti bili v skladu z njihovimi vrednotami in so izpolnjevali potrebe, ki so jih imeli. Starši so izpostavili, da so od vodij programov prejeli smernice o postopku vpisa, možnostih finančne pomoči in potrebni dokumentaciji. Pridobili so si dragocene informacije in praktično pomoč pri vzgoji svojih otrok, poleg tega pa so občutili pripadnost in povezanost na ravni skupnosti. Pridobljeno znanje in spretnosti so vplivali na samozavestnejše odločanje pri uporabi vzgojnih metod, kar pomeni, da so se počutili boljše opremljene in samozavestnejše pri svojih starševskih spretnostih, to pa je prispevalo k boljši komunikaciji, boljšemu razumevanju in bolj harmoničnemu vzdušju doma.

Predlagane teme za učinkoviti program v podporo staršem, ki so jih izpostavili starši

Ko so starši razpravljali o svojih željah in pričakovanjih v programih v podporo staršem, so poudarili, da bi potrebovali individualno podporo, ki je po njihovem mnenju ključnega pomena za obravnavo individualnih potreb vsakega starša. Predlagali so, da bi bilo to mogoče doseči z individualnimi posvetovanji s strokovnjaki, ki bi nudili vsakemu posamezniku prilagojeno svetovanje, in sicer glede na okoliščine ter potrebe. Omenili so tudi, da bi moral program zagotoviti, da bi bili učni viri in gradiva lahko dostopni, kulturno občutljivi in na voljo v več jezikih. Učinkoviti program bi obenem moral nuditi tudi stalno podporo, ki presega udejstvovanje na delavnicah ali svetovanjih v okviru delavnic. Vključeval bi redne kontrolne obiske, nadaljnja srečanja ter dostop do telefonske linije ali spletne platforme za podporo. V učinkoviti program v podporo staršem bi španski starši vključili: medsebojno podporo in mreženje, čustveno podpora in podporo duševnemu zdravju, učenje tehnik pozitivne discipline, razvijanje veščin učinkovite komunikacije, spoznavanje razvoja otrok, samopomoč za starše in tehnike obvladovanja stresa.

Slovenija

Potrebe staršev

Ko so slovenski starši govorili o vzgoji, so se večinoma opirali na svoje osebne izkušnje in omenjali, da je izhodišče za vzgojo vsakega starša njegova primarna družinska in osebna izkušnja. Opozorili so, da je medgeneracijski prenos vzgojnih vzorcev v družini še vedno zelo prisoten in da se ima vse več staršev za strokovnjake na področju vzgoje in niso pripravljeni prisluhniti nasvetom drugih. Nekateri so opozorili na negativne posledice permisivnega

starševstva, ki se odražajo v družbi. Menijo, da je potrebno večji poudarek dati pomenu starševskega ali materinskega instinkta, predvsem pred različnimi teoretičnimi izhodišči. Omenili so, da se jim programi v podporo staršem zdijo koristni, a je zanimanje za sodelovanje v njih odvisno predvsem od posameznika. Obenem so izpostavili, da je teh programov v njihovem okolju premalo ali se le redko izvajajo. Nekateri menijo, da so programi prekratki in preveč splošni ter pokroviteljski, saj ponujajo stroga navodila staršem.

Predlagane teme za učinkoviti program v podporo staršem, ki so jih izpostavili starši

Starši iz Slovenije so v razpravi o tem, kaj si želijo v učinkovitem programu v podporo staršem in kaj od njega pričakujejo, izpostavili: izmenjavo izkušenj med starši; obveznost udeležbe v programih, kjer se obravnavajo osnovne starševske vsebine; možnost druženja staršev; individualni pristop; objektivnost in strokovnost predavateljev/vodij programov; več informacij o samem porodu in času po porodu; potrebo po različnih temah za starše novorojenčkov; poučne in uporabne vsebine; različne praktične primere, raznolike vsebine ter organizirano varstvo otrok v času izvajanja programa.

Predlagali so tudi posebne teme, o katerih bi se radi naučili več: osnove nege otrok; vzgoja (učenje spoštovanja, učenje dobrih odnosov), razvoj (čustveni razvoj, socialni razvoj, pomen branja otroku), starševske odgovornosti in skrb zase.

Ciper

Potrebe staršev

Na Cipru so starši omenili, da večino programov v podporo staršem izvajajo organizacije, ki so uvrščene zasebni sektor, zato brezplačna nacionalno strukturirana podpora staršem trenutno ni na voljo. So pa omenili, da so na nekaterih šolah organizirani seminarji, vendar je to odvisno od združenja staršev na posamezni šoli. To kaže, da nacionalne smernice za šole na Cipru niso na voljo, zato so nekatera območja bolj prizadeta kot druga.

Udeleženci so izpostavili, da zainteresirane strani, kot so npr. bolnišnice, ponujajo usposabljanje za ženske v prenatalnem obdobju, vendar so starši ugotovili, da informacije o nadomestilih za to obdobje niso na voljo. Trdili so tudi, da informacije za usposabljanja, ki se izvajajo, niso na voljo, in predlagali, da je potrebno vzpostaviti brezplačno nacionalno podporo za usposabljanje staršev.

Na splošno je bilo iz fokusne skupine na Cipru razbrati, da starši nimajo potrebne podpore in stalnega zagotavljanja informacij, možnosti razvijanja spretnosti in dostop do programov za starše, ki bi jih izvajale javne organizacije ter da so le občasno organizirane delavnice, ki se večinoma nanašajo na specifične teme (spolna zloraba, ustrahovanje, zloraba drog).

Predlagane teme za učinkoviti program v podporo staršem, ki so jih izpostavili starši

Starši so izpostavili predvsem potrebo po usposabljanju in "starševskem izobraževanju", kjer starši pridobijo znanje potrebno za učinkovitejše starševstvo. Med temami, ki so jih udeleženci omenili kot vrzeli v svojem znanju, so bile naslednje: vedenje do otrok, sodelovanje z otrokom in razvijanje potrpežljivosti, postavljanje meja otroku, poznavanje pomembnih razvojnih mejnikov ter vpliv in posledice odsotnosti staršev. Udeleženci so omenili tudi, da potrebujejo več znanja o varni uporabi interneta, da bi zaščitili svoje otroke. Poudarjeno je bilo tudi, da bi se morali starši seznaniti z vsemi oblikami nasilja, medtem ko večina pozna in prepoznava le fizično nasilje. Na koncu so starši omenili, da se morajo povezati in sodelovati z drugimi starši v skupnosti in šolah, ki jih obiskujejo njihovi otroci, saj si na tak način najlažje izmenjujejo izkušnje, občutke in mnenja. Na splošno so udeleženci pogovor povzeli z nekaterimi izjavami, kot so: "*Potrebujemo denar*", "*Potrebujemo znanje, podporo, čas*", "*Potrebujemo čas, ki ga lahko preživimo z našimi otroki*". Zdi se torej, da so potrebe staršev, da bi okrepili svojo starševsko vlogo, dokaj osnovne.

3. Sklep

V vseh partnerskih državah, ki sodelujejo v projektu Smart parenting, so s starši in strokovnjaki, sodelujoči v fokusnih skupinah, izpostavili, da v obstoječih programih v podporo staršem obstajajo vrzeli in potrebe, ki vplivajo dostop do teh programov in njihovo izvajanje. Na podlagi pregleda obstoječe literature o programih v podporo staršem je bilo ugotovljeno, da so starši premalo ozaveščeni o pomembnosti obiskovanja tovrstnih programov, nimajo ustreznih informacij o poteku teh programov, le-to pa zmanjšuje tudi dostopnost do njih. Obenem se starši, ki se odločijo za obiskovanje programov v podporo staršem, deležni družbene stigme, povezane z iskanjem pomoči ali sodelovanjem v takih programih, soočajo se s časovnimi omejitvami, pomanjkanjem usposobljenih strokovnjakov in strokovnjakov z empatijo. Številni programi v podporo staršem se osredotočajo predvsem na fizične in zdravstvene vidike, ne pa na psihološke spremembe, ki jih v družino prinese novi družinski član, njihova vsebina je preveč splošna in ni prilagojena dejanskim potrebam uporabnikov, prav tako pa ni zadostnega vrednotenja po končanem programu, na podlagi katerega bi se lahko ocenila njihova učinkovitost. Starši so izpostavili, da sta usposabljanje in podpora za starše ključno pomena pri opolnomočenju in obvladovanju zapletenosti starševstva ter

zagotavljanju dobrega počutja in zdravega razvoja njihovih otrok, vendar so izrazili potrebo po večji, bolj osebni in prilagojeni čustveni in psihološki podpori, ki upošteva njihove individualne potrebe, večji ozaveščenosti o pomembnosti programov, boljši dostopnosti do njih, praktičnih nasvetih, medsebojni podpori in povezovanju staršev ter lažjemu dostopu do usposobljenih strokovnjakov. Na splošno menijo, da so programi za starše res koristni, vendar ne ustrezni, saj so na voljo priložnostno, njihova vsebina pa ni prilagojena trenutnim izzivom, s katerimi se soočajo. Učinkoviti program v podporo staršem bi po njihovem mnenju moral obravnavati naslednje teme: rojstvo in zgodnje mejnike; razvojne faze; starševske izzive, kot so postavljanje meja/zdravstvena vprašanja/ sodobne odvisnosti, npr. od IKT/obvladovanje čustev/težavno vedenje (nasilni vedenjski vzorci); tehnike pozitivne discipline; samopomoč za starše; šolske mejnike; mreženje.

Strokovnjaki so s sodelovanjem v fokusnih skupinah partnerstvu dali potrebno znanje in izkušnje ter poudarili na dokazih temelječe pristope, pomen zgodnjega posredovanja in potrebo po celovitem razumevanju otrokovega razvoja. Poudarili so potencialni vpliv podpore staršev na otrokovo dolgoročno dobro počutje, podprli multidisciplinarni pristop k delu z družinami ter potrebo po krepitvi odnosa med šolo in starši. Menijo, da bi večji poudarek bilo potrebno nameniti tudi krepitvi vloge staršev. To vključuje obravnavo njihovega čustvenega počutja, zlasti po porodu, in razpravo o značilnostih in prednostih družin, ki spodbujajo pozitivno počutje in zdrav razvoj ter na tak način zmanjšujejo dejavnike tveganja za razvoj OIO.

Program, v katerem bi se obravnavale neugodne izkušnje iz otroštva, bi se moral osredotočiti na preprečevanje, poudarjati bi moral poznavanje zdravega družinskega okolja - norm, jasno opredeliti zanemarjanje, zlorabo in disfunkcijo v družini ter učiti prepoznavati znake, razumeti posledice zanemarjanja in zlorabe ter razvijati veščine za uporabo primernih orodij za odpravljanje posledic. Menili so tudi, da je v programu, v katerem bi se odpravljale posledice OIO, zelo pomembno razpravljati o temah, kot so razvojne faze otroka, samopomoč/čustveni treningi za starše, primerni komunikacijski vzorci in aktivno poslušanje, pa tudi o napotitvah otrok in staršev, ki se srečujejo z disfunkcijo v družini k ustrezno usposobljenim strokovnjakom. Sodelujoči v fokusnih skupinah pa so izpostavili tudi pomen vrstniške podpore.

Obe skupini sta poudarili tudi pomen izkustvenega učenja, ki je po njihovem mnenju uspešnejše kot pasivno sprejemanje informacij. Za potrebe učinkovitosti programa bi bilo treba zagotoviti tudi kratke videoposnetke s primeri iz resničnega sveta, praktične nasvete in rešitve, izmenjavo izkušenj med starši ter spremljanje in interakcijo z drugimi starši ali strokovnjaki.

